

ODPOVEDE EURÓPSKEJ KOMISIE

NA OSOBITNÚ SPRÁVU EURÓPSKEHO
DVORA AUDÍTOROV

Opatrenia na rozšírenie účasti na programe Horizont 2020 boli dobre navrhnuté, ale udržateľná zmena bude závisieť najmä od úsilia vnútroštátnych orgánov

Obsah

ZHRNUTIE (body I – X).....	2
ÚVOD (body 01 – 11).....	3
ROZSAH AUDITU A AUDÍTORSKÝ PRÍSTUP (body 12 – 16).....	4
PRIPOMIENKY (body 17 – 86).....	4
ZÁVERY A ODPORÚČANIA (body 87 – 99).....	8
Odporúčanie 1 – Posilniť využívanie nástroja PSF.....	9
Odporúčanie 2 – Usilovať sa o vyváženejšiu účasť krajín, ktorých sa týka rozširovanie účasti, na rozširujúcich opatreniach.....	9
Odporúčanie 3 – Uľahčiť včasnú dostupnosť doplnkového financovania.....	10
Odporúčanie 4 – Posilniť schopnosť prijímateľov projektov využívať výsledky svojho výskumu.....	10
Odporúčanie 5 – Zlepšiť monitorovanie rozširujúcich opatrení.....	10

V tomto dokumente sa predkladajú odpovede Európskej komisie na pripomienky k osobitnej správe Európskeho dvora audítorov v súlade s článkom 259 [nariadenia o rozpočtových pravidlách](#), ktoré budú uverejnené spoločne s osobitnou správou.

ZHRNUTIE (body I – X)

Odpovede Komisie:

I. Cesta k hospodárskemu rastu a ku konkurencieschopnosti je vo veľkej miere spojená s výskumom a inováciou. Komisia preto venovala osobitnú pozornosť výskumu a inovácii prostredníctvom rámcových programov (RP) EÚ – prostredníctvom súčasného programu Horizont Európa (2021 – 2027) a predchádzajúceho programu Horizont 2020 (2014 – 2020).

II. Od roku 1984 bolo schválených deväť rámcových programov. Komisia od začiatku sledovala účasť členských štátov na RP. V tejto súvislosti Komisia zistila rozdiely v účasti členských štátov a od RP Horizont 2020 pracuje na ich riešení.

Súčasný RP Horizont Európa nadväzuje na úsilie o posilnenie účasti krajín s nižšou výkonnosťou – členských štátov – v tejto oblasti, ktoré bolo iniciované v rámci programu Horizont 2020. V dôsledku rozširujúcich opatrení prijatých Komisiou by tieto členské štáty mali posilniť svoj potenciál úspešnej účasti na výskumných a inovačných procesoch, podporovať vytváranie sietí a prístup k excelentnosti.

Účastníci programu by okrem toho mali mať možnosť modernizovať svoje systémy výskumu a inovácie, posilniť ich a umožniť EÚ ako celku spoločne napredovať, a to v súlade s cieľmi politiky európskeho výskumného priestoru (EVP).

III. Komisia navrhla a vykonala niekoľko opatrení v rámci programu Horizont 2020. Ide o tieto opatrenia:

Vytváranie tímov: podporovať/vytvárať centrá excelentnosti ako vzorov na stimulovanie excelentnosti, nových investícií a reforiem systémov výskumu a inovácie.

Twinning: rozvíjať excelentnosť vo vybranej oblasti výskumu a inovácie, zvyšovať viditeľnosť výskumných inštitúcií a univerzít a zvyšovať úroveň zručností svojich zamestnancov.

Vedúci výskumní pracovníci: podporovať univerzity alebo výskumné organizácie z oprávnených krajín s cieľom prilákať a udržať si vysokokvalitné ľudské zdroje a pomôcť excelentným vedcom a ich tímom priniesť prevratný pokrok vo svojom odbore.

Európska spolupráca v oblasti vedy a techniky (COST): cezhraničná vedecká sieť, ktorá pomáha excelentným výskumníkom a inovátorom získať prístup k európskym a medzinárodným sieťam.

V. Rozširujúce opatrenia v rámci programu Horizont 2020 boli impulzom pre reformy a zmeny v rámci vnútroštátnych systémov výskumu a inovácie, prostredníctvom nich sa podporili nové partnerstvá a zaviedli nové vedecké smery, rozšírili siete a podporilo sa viac medzinárodných recenzovaných publikácií.

V posledných rokoch krajiny, ktorých sa týka rozširovanie účasti, zvýšili svoju účasť v rámci programu Horizont 2020. V priemere predstavovala 7,2 % celkového dosiaľ prideleného rozpočtu programu Horizont 2020 (nárast z 5,5 % v rámci siedmeho rámcového programu v oblasti výskumu a technického rozvoja, RP7).

Komisia naďalej rozvíja toto úsilie. Úspech týchto opatrení však závisí od systémov, ktoré sú zavedené na vnútroštátnej alebo regionálnej úrovni.

V tejto súvislosti sa v programe Horizont Európa odráža skutočnosť, že úsilie Komisie sa „prejavuje v primeraných opatreniach členských štátov [...], a to s podporou únijnych, vnútroštátnych aj regionálnych fondov“.¹

VI. Od roku 2015 poskytuje nástroj politickej podpory (PSF) praktickú podporu členským štátom a krajinám pridruženým k programu Horizont Európa pri navrhovaní, vykonávaní a hodnotení reforiem, ktorými sa zvyšuje kvalita ich investícií do výskumu a inovácie, politik v oblasti výskumu a inovácie a systémov výskumu a inovácie.

Tento nástroj poskytol odporúčania krajinám, ktoré oň požiadali. Odporúčania sú dôležitými radami, ako zlepšiť vnútroštátne systémy výskumu a inovácie. Ich vykonávanie závisí od národných vlád.

VII. Očakáva sa, že rozširujúce opatrenia zavedené od programu Horizont 2020 prinesú v budúcnosti viacero výsledkov. Napriek tomu je posúdenie účinnosti vykonaných alebo prebiehajúcich projektov stále predčasné.

VIII. Uvedené rozširujúce opatrenia prinášajú sľubné výsledky. V správe EDA sa však poukázalo na niektoré aspekty vykonávania týchto opatrení, ktorými sa Komisia bude zaoberať. Vo vlastnom monitorovaní Komisie sa takisto identifikovali niektoré otázky týkajúce sa ďalšieho zlepšenia výkonnosti týchto opatrení.

IX. V nariadení, ktorým sa zriaďuje program Horizont Európa (článok 50 uvedeného nariadenia o programe Horizont Európa), sa stanovil súbor pravidiel monitorovania. V tejto súvislosti Komisia zodpovedajúcim spôsobom zriadi systém na monitorovanie vykonávania rozširujúcich opatrení.

X. Komisia prijíma všetky odporúčania.

ÚVOD (body 01 – 11)

Spoločná odpoveď na body 01 – 05:

Rozdiely vo výkonnosti členských štátov v oblasti výskumu a inovácie predstavujú zložitú a mnohostrannú otázku spoločnej zodpovednosti, ktorá má európsky, vnútroštátny a regionálny rozmer. Pokiaľ ide o program Horizont 2020, zaviedol sa súbor cielených opatrení v rámci „šírenia excelentnosti a zvyšovania účasti“ – všeobecne známy ako „rozšírenie účasti“, pričom sa vyčlenilo 900 miliónov EUR na činnosti, akými sú vytváranie tímov, twinning, vedúci výskumní pracovníci a COST, s cieľom pomôcť krajinám s nižšou výkonnosťou vo všeobecnosti zvýšiť svoju výkonnosť v oblasti výskumu a inovácie a včas uľahčiť svoju širšiu účasť na rámcových programoch.

V súvislosti s programom Horizont Európa sa spoluzákonodarcovia dohodli na zvýšení podielu v tejto oblasti intervencie na 3,3 % rozpočtu v porovnaní s približne 1 % v rámci programu Horizont 2020. Takéto zvýšenie rozpočtu umožní výraznejší vplyv plánovaných opatrení a lepšie prispieje k posilneniu excelentnosti v celej EÚ.

Opatrenia na zvyšovanie účasti a šírenie excelentnosti prispievajú k budovaniu kapacít v oblasti výskumu a inovácie v prípade zaostávajúcich krajín. Posilňujú ich potenciál v súvislosti s úspešnou účasťou na nadnárodných výskumných a inovačných procesoch a podporujú vytváranie sietí a prístup k excelentnosti.

¹Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/695 z 28. apríla 2021, ktorým sa zriaďuje Horizont Európa – rámcový program pre výskum a inovácie, stanovujú jeho pravidlá účasti a šírenia a zrušujú nariadenia (EÚ) č. 1290/2013 a (EÚ) č. 1291/2013, článok 7 ods. 5.

Od účastníkov programu sa očakáva, že budú mať možnosť modernizovať svoje systémy výskumu a inovácie, posilniť ich a umožniť EÚ ako celku spoločne napredovať, a to v súlade s cieľmi politiky vedúcich výskumných pracovníkov.

V rámci programu Horizont Európa je cieľom opatrení, akými sú vytváranie tímov, twinning, vedúci výskumní pracovníci, ako aj cirkulácia mozgov a iniciatívy excelentnosti, pomôcť šíriť excelentnosť, zlepšiť manažérske zručnosti v oblasti výskumu a inovácie a vybudovať stabilné základy spolupráce s partnermi v celej Európe. Komisia očakáva, že prostredníctvom dobre fungujúceho systému národných kontaktných miest získajú potenciálni prijímatelia príležitosť na predbežnú kontrolu návrhov. Doplní ho sprostredkovateľská služba, ktorá by mala pomôcť pri hľadaní subjektov, ktoré by mohli spolupracovať. Nové osobitné opatrenie (tzv. nástroj pripojenia) umožní novým partnerom z krajín, ktorých sa týka rozširovanie účasti, zapojiť sa do prebiehajúcich projektov spolupráce v oblasti výskumu a inovácie a prispieť k vytváraniu prepojení týkajúcich sa spolupráce.

Programy Horizont 2020 aj Horizont Európa sú konkurencieschopné programy založené na excelentnosti.

ROZSAH AUDITU A AUDÍTORSKÝ PRÍSTUP (body 12 – 16)

Žiadne odpovede Komisie.

PRIPOMIENKY (body 17 – 86)

Odpovede Komisie:

28. Od roku 2015 poskytuje PSF zavedený v rámci programu Horizont 2020 praktickú podporu členským štátom a krajinám pridruženým k programu Horizont 2020 pri navrhovaní, vykonávaní a hodnotení reforiem s cieľom zvýšiť kvalitu ich investícií do výskumu a inovácie, politik v oblasti výskumu a inovácie a systémov výskumu a inovácie.

V rámci PSF programu Horizont Európa, ktorý bol zavedený vo februári 2021, sa uvedené opatrenie zachováva a mal by na žiadosť členských štátov a pridružených krajín poskytovať osvedčené postupy, nezávislé odborné znalosti a usmernenia na vysokej úrovni. Činnosti PSF sa pravidelne prezentujú a prerokúvajú v rámci Výboru pre európsky výskumný priestor a inováciu (ERAC).

32. Nástroj politickej podpory (PSF) je analytickým nástrojom, prostredníctvom ktorého sa navrhujú odporúčania. Vykonávanie týchto odporúčaní môže čeliť tlaku zo strany príslušných zainteresovaných strán, ktoré môžu byť opatrné, pokiaľ ide o zmenu súčasného stavu, a preto si vyžaduje politické vedenie na vnútroštátnej úrovni.

Komisia berie do úvahy pripomienku, ktorú uviedol EDA, a zaoberá sa ňou. V hodnotení Komisie z roku 2019 týkajúcom sa PSF sa však dospelo k záveru, že poradenstvo poskytnuté nezávislými odborníkmi a vzájomné učenie sa pomohli tvorcom politik pochopiť vlastné systémy výskumu a inovácie a rozvinúť perspektívu viac orientovanú navonok. Okrem toho sa uznalo, že krajiny skutočne potrebujú tento druh podpory a že táto potreba bude pretrvávať aj v nasledujúcich rokoch.

33. Hoci Komisia súhlasí s pripomienkou EDA, analyzovala správy o PSF poskytnuté odborníkmi po ich preverení systému výskumu a inovácie v dotknutej krajine.

Správa sa následne podrobne prerokuje na dvojstrannej úrovni s dotknutými členskými štátmi s cieľom uviesť ich odporúčania a pripomienky do kontextu.

Členské štáty sa preto vyzývajú, aby sa zaoberali odporúčaniami uvedenými v správe v záujme zlepšenia svojho vlastného systému výskumu a inovácie.

35. Členské štáty sú v plnej miere zodpovedné za vykonávanie súboru odporúčaní, ktoré vo svojich správach vydali experti.

Expertná správa PSF je predmetom diskusií s príslušnými členskými štátmi, aby poskytli vlastné názory a posúdili, ako čo najlepšie vykonať navrhované odporúčania.

39. Správa o hodnotení Komisie z roku 2019 týkajúcom sa PSF bola vydaná pred návrhom nástroja v rámci programu Horizont Európa a pri príprave tohto návrhu. Po prijatí prepracovaného nástroja politickej podpory v rámci programu Horizont Európa vo februári 2021 sa v procese zohľadnilo vykonávanie odporúčaní uvedených v hodnotení PSF.

41. PSF je nástrojom na pomoc členským štátom pri ich reformných procesoch, ale možno ho doplniť ďalšími podpornými opatreniami.

SPOLOČNÁ ODPOVEĎ NA BODY 42 AŽ 49: Od prijatia rozširujúcich opatrení Komisia monitoruje pokrok v účasti oprávnených členských štátov.

Hoci tieto krajiny ešte nedosiahli predpokladanú úroveň účasti, očakáva sa, že tieto opatrenia budú úspešné. Väčšina projektov programu Horizont 2020 prebieha a v rámci programu Horizont Európa sa vykonávajú nové opatrenia.

Pokiaľ ide o program Horizont Európa, v článku 7 ods. 5 nariadenia sa stanovuje zásada, že:

„[p]rogram pomáha krajinám, ktorých sa týka rozširovanie účasti, zvýšiť ich účasť na ňom a podporovať široké geografické pokrytie v rámci projektov spolupráce, a to aj šírením vedeckej excelentnosti, podporou nových väzieb spolupráce, podnecovaním cirkulácie mozgov, ako aj vykonávaním článku 24 ods. 2 a článku 50 ods. 5.

Toto úsilie sa prejavuje v primeraných opatreniach členských štátov vrátane formou stanovenia atraktívnych plátov pre výskumných pracovníkov, a to s podporou únijských, vnútroštátnych aj regionálnych fondov.

Bez toho, aby sa oslabil kritériá excelentnosti, sa osobitná pozornosť s ohľadom na situáciu v príslušnej oblasti výskumu a inovácií venuje zabezpečeniu geografickej rovnováhy v hodnotiacich komisiách a v orgánoch, ako sú rady a expertné skupiny.“

50. Programy Horizont 2020 a Horizont Európa sú konkurencieschopné programy, pričom nemožno stanoviť kvóty pre jednotlivé krajiny. Pomáhajú však krajinám, ktorých sa týka rozširovanie účasti, zvýšiť ich účasť na týchto programoch a podporovať široké geografické pokrytie (pozri odpoveď na bod 42, článok 7 ods. 5 nariadenia, ktorým sa zriaďuje program Horizont Európa, a pravidlá účasti). Vzhľadom na rozširujúce sa portfólio projektov, diverzifikovanejšie opatrenia a ciele komunikačné činnosti vrátane posilnenej siete národných kontaktných miest sa očakáva, že rozdiely v účasti krajín, ktorých sa týka rozširovanie účasti, sa budú v rámci programu Horizont Európa ďalej vyrovnávať.

52. EDA sa odvoláva na niektoré aspekty vykonávania rozširujúcich opatrení, ktoré vyplývajú z jeho analýzy prebiehajúcich projektov.

Väčšinou sa vzťahujú na schopnosť vybudovať na vnútroštátnej úrovni systém, ktorým sa podporuje ďalší vývoj výskumu a inovácie v krajinách, ktorých sa týka rozširovanie účasti.

Prvý strategický plán pre program Horizont Európa (2021 – 2024) je zameraný na podporu geografickej rozmanitosti, budovanie potrebných kapacít na umožnenie úspešnej účasti na výskumnom a inovačnom procese a podporu vytvárania sietí a prístupu k excelentnosti.

V tejto súvislosti sa v pracovnom programe Horizont Európa na roky 2023 – 2024 týkajúcom sa rozšírenia účasti a posilnenia európskeho výskumného priestoru v procese prípravy predpokladá riešenie týchto aspektov.

Portfólio doplnkových opatrení (pracovný program Horizont Európa na roky 2023 – 2024), ktorých cieľom je vybudovať kapacity v oblasti výskumu a inovácie v krajinách, ktorých sa týka rozširovanie účasti, a to aj prostredníctvom vnútroštátnych a regionálnych reforiem výskumu a inovácie a investícií do nich, im preto umožní, aby získali konkurenčnú výhodu na európskej a medzinárodnej úrovni.

Budovanie kapacít presiahne rámec čisto vedeckých kapacít, pretože zahŕňa rozvoj riadiacich a administratívnych kapacít v prospech inštitúcií, ktoré majú záujem prevziať vedúce úlohy konzorcia.

Tímovými činnosťami sa vytvoria nové alebo zmodernizujú existujúce centrá excelentnosti prostredníctvom veľmi úzkeho a strategického partnerstva s vedúcimi inštitúciami v zahraničí. Vplyv sa posilní *ex ante* kondicionalitou v prípade zabezpečenia doplnkovej investície (najmä do infraštruktúry, budov, hardvéru) zo štrukturálnych fondov alebo z iných zdrojov.

Okrem toho sa nimi preukáže úspech modernej správy a riadenia, a tým sa stimulujú všeobecné reformy vo vnútroštátnom prostredí pre výskum a inováciu.

57. DRUHÁ ZARÁŽKA: Podľa regulačného rámca pre fondy EFRR na roky 2014 – 2020 je konečným dátumom oprávnenosti 31. december 2023. Usmernenia o ukončení však poskytujú dve možnosti pre operácie spolufinancované z fondov EFRR, ktoré nie je možné dokončiť k dátumu predloženia dokumentov o ukončení (15. februára 2025):

- nefungujúce projekty (t.j. projekty, ktoré neboli fyzicky ukončené alebo úplne vykonané) s celkovými nákladmi presahujúcimi 2 milióny EUR, možno za určitých podmienok dokončiť o rok neskôr (15. februára 2026) s iným financovaním,
- projekty s celkovými nákladmi presahujúcimi 5 miliónov EUR možno za určitých podmienok postupne zaradiť do programového obdobia 2021 – 2027, pričom ide najmä o podmienku, že operácia musí pozostávať z dvoch identifikovateľných fáz a fáza 2 musí byť oprávnená v období 2021 – 2027 (t.j. druhá fáza musí byť v súlade so všetkými uplatniteľnými pravidlami na obdobie 2021 – 2027 [článok 118 nariadenia (EÚ) 2021/1060], a preto sa môžu financovať z fondov na roky 2021 – 2027).

Odpoveď na rámček 3 – Príklad ťažkostí, ktorým čelí projekt vytvárania tímov s doplnkovým financovaním z EFRR:

Riadiace orgány sú povinné preukázať náležitú starostlivosť pri výbere operácií, ktoré sa majú podporiť z EFRR. Oneskorenia boli spôsobené zložitou postupom požadovaného riadiacim orgánom a ťažkosťami príjemcu pri zostavovaní a predkladaní potrebnej dokumentácie.

59. V rámci programu Horizont Európa Komisia stanovila pravidlá monitorovania a podávania správ o programe (článok 50). V tejto súvislosti bude Komisia nepretržite monitorovať riadenie a vykonávanie programu. Systém podávania správ o výkonnosti zabezpečí, aby sa údaje na monitorovanie vykonávania a výsledkov programu získavali efektívne, účinne a včas.

Komisia preto zabezpečí, aby sa aspekty, ktoré sa majú zohľadniť pri monitorovaní vykonaných rozširujúcich opatrení, zohľadnili, ako uviedol EDA v bode 61.

SPOLOČNÁ ODPOVEĎ NA BODY 60 A 61:

Okrem toho, že doplnkové financovanie podlieha *ex ante* posúdeniu, od apríla 2021 patrí do rozsahu monitorovacieho procesu, a to v zmysle, že Komisia začala požadovať vypracovanie správy

o využívaní doplnkového financovania vo fáze preskúmania projektu, čím sa kladie väčší dôraz na potrebu podávať o ňom správy a dodržiavať pri jeho využívaní transparentnosť.

63. Návrh rozširujúcich opatrení je náročný. Ich cieľom je výrazné zlepšenie výsledkov výskumu, pokiaľ ide o prijímateľov vo vybranej vedeckej oblasti, ako aj uľahčenie ich úspechu pri získavaní konkurenčného financovania. Prijímanie medzinárodných zamestnancov je dôležitým faktorom na dosiahnutie týchto cieľov. V tejto súvislosti Komisia požaduje, aby výskumní pracovníci na vysokej úrovni prijatí na vykonávanie tohto programu boli excelentnými výskumnými pracovníkmi a výskumnými manažérmi v danej oblasti výskumu s preukázateľnými skúsenosťami v oblasti účinného vedenia.

V článku 7 ods. 5 nariadenia o programe Horizont Európa (2021 – 2027) sa uvádza, že: „[t]oto úsilie sa prejavuje v primeraných opatreniach členských štátov vrátane formou stanovenia atraktívnych platov pre výskumných pracovníkov, a to s podporou únijských, vnútroštátnych aj regionálnych fondov.“

64. Ako sa uvádza v pracovných programoch, Komisia v rámci programu Horizont Európa požaduje, aby krajiny, ktorých sa týka rozširovanie účasti, jasne opísali zamýšľaný balík odmeňovania výskumných pracovníkov na vysokej úrovni a kritériá, na základe ktorých bola stanovená úroveň odmeňovania, ako aj ich úlohy, úroveň zodpovednosti a povinnosti.

65. V rámci programu Horizont Európa (2021 – 2027) sa v pracovných programoch Komisie venuje osobitná pozornosť aj udržateľnosti rozširujúcich opatrení.

Komisia v tejto súvislosti požaduje od žiadateľa, aby predložil investičný plán vrátane listu (-ov) o záväzku doplnkového financovania poskytnutého (-ých) príslušnými vnútroštátnymi/regionálnymi orgánmi alebo zo súkromných zdrojov s cieľom vyčleniť finančné zdroje (napr. zdroje pochádzajúce z programov spolufinancovaných z EFRR alebo z iných zdrojov) na realizáciu budúceho centra, a to najmä pokiaľ ide o investíciu do infraštruktúry a vybavenia. List (-y) o záväzku doplnkového financovania projektu bude (-ú) neoddeliteľnou súčasťou hodnotenia návrhu.

Vytvorenie dodatočného príjmu z využívania ich výsledkov výskumu si vyžaduje primeranú úroveň vyspelosti inštitúcie, ktorá má prospech z financovania rozširujúcich opatrení.

68. Otázka dosiahnutia sebestačnosti sa po ukončení grantu EÚ vo všeobecnosti prerokúva počas zasadnutí zameraných na preskúmanie projektov. Treba poznamenať, že ak je niečo udržateľné, neznamená to, že by sa na to nevzťahoval nijaký systém. Je prirodzené, že centrá excelentnosti sa naďalej prevádzkujú v určitom rámci univerzít alebo výskumných inštitúcií. Skutočnosť, že aj teraz sa väčšine centier podarilo získať konkurenčné financovanie z rôznych zdrojov, hoci sa projekty ešte nedokončili, svedčí o náležitom pokroku smerom k ich udržateľnosti.

69. Znamky excelentnosti boli udelené len návrhom projektov vytvárania tímov v rámci prvej výzvy programu Horizont 2020, pričom boli hodnotené nad prahovou hodnotou kvality, ale neboli financované z dôvodu obmedzeného rozpočtu na výzvu.

Predpokladá sa, že v rámci programu Horizont Európa bude vytváranie tímov jedným z opatrení, ktorým bude udelená známka excelentnosti.

72. Informačná služba Spoločenstva pre výskum a vývoj (CORDIS) má bohatú a štruktúrovanú verejnú databázu s informáciami o projektoch, medzi ktoré patria prehľady projektov, účastníci, správy, výstupy a odkazy na publikácie s otvoreným prístupom.

Informácie poskytujú prijímatelia projektov prostredníctvom dátového skladu elektronických grantov a mesačne sa prenášajú do databázy CORDIS. Všetky nástroje na rozšírenie účasti sú navyše podľa svojej právnej typológie koordinačnými a podpornými opatreniami, v skutočnosti nejde o opatrenia v oblasti výskumu a inovácie, čo znamená, že výsledky výskumu sa dosahujú len ako nadväzná činnosť, ktorá nemusí byť nevyhnutne zaznamenaná v správach o projektoch.

76. Tímové činnosti sú navrhnuté tak, aby sa vytvorili nové alebo modernizovali existujúce centrá excelentnosti prostredníctvom veľmi úzkeho a strategického partnerstva s vedúcimi inštitúciami v zahraničí. Po zriadení by centrá mali fungovať ako vlajkové projekty s ďalekosiahlym vplyvom a slúžiť ako vzory na prilákanie najlepších talentov. Okrem toho by sa nimi mal preukázať úspech modernej správy a riadenia, a tým by sa mali stimulovať všeobecné reformy vo vnútroštátnom prostredí pre výskum a inováciu.

V tejto súvislosti sa očakáva, že prebiehajúce opatrenia budú mať značný vplyv na úrovni krajín, ktorých sa týka rozširovanie účasti.

77. V prípade vedúcich výskumných pracovníkov ide o opatrenie navrhnuté s cieľom podporovať univerzity alebo výskumné organizácie z oprávnených krajín pri prilákaní a udržaní si vysokokvalitných ľudských zdrojov pod vedením vynikajúceho výskumného pracovníka a výskumného manažéra (ďalej len „vedúci výskumný pracovník“) a pri vykonávaní štrukturálnych zmien v záujme dosiahnutia excelentnosti na udržateľnom základe.

V tejto súvislosti sa očakáva, že prebiehajúce opatrenia budú mať značný vplyv na úrovni krajín, ktorých sa týka rozširovanie účasti.

SPOLOČNÁ ODPOVEĎ NA BODY 81 AŽ 83:

Výkonná agentúra pre výskum uverejnila v decembri 2021 správu o vplyve šírenia excelentnosti a zvyšovania účasti vrátane niektorých výsledkov programu Horizont 2020 a vyhládok programu Horizont Európa.

V tejto správe sa uvádza niekoľko poznatkov o vplyve projektov na rozšírenie účasti v rámci programu Horizont 2020 vyplývajúcich z opatrení, ktorými sú vytváranie tímov, twinning a vedúci výskumní pracovníci.

Táto správa o vplyve rozšírenia účasti obsahuje úvahy a analýzu hospodárskych, sociálnych a vedeckých vplyvov. Štúdia vplyvov je doložená príkladmi podľa podnikovej štruktúry rámca programu Horizont Európa, ktorá sa týka spôsobov vplyvu. V správe sa uvádzajú kľúčové vplyvy zistené v súvislosti s opatreniami, ktorými sú vytváranie tímov, twinning a vedúci výskumní pracovníci, podporené údajmi získanými z prieskumov, pričom hlavné posolstvá sú uvedené v záveroch a konečných odporúčaniach.

Komisia pri ďalšom navrhovaní politiky a monitorovaní programu berie do úvahy závery, ktoré vyplývajú z tejto správy.

84. Komisia pracuje na identifikácii najlepších kľúčových ukazovateľov výkonnosti pre rozširujúce opatrenia v blízkej budúcnosti, ako aj na hľadaní diverzifikovanejších spôsobov, ako prezentovať úspechy projektu.

Ako však uvádza EDA, Komisia vykonala prieskumy týkajúce sa prijímateľov s cieľom posúdiť pokrok projektov a dospieť k záverom o pokroku programu.

86. Komisia plánuje zaviesť nové opatrenie v rámci portfólia rozšírenia účasti uvedeného v pracovnom programe na roky 2023 – 2024 s cieľom pomôcť prijímateľom pri šírení a využívaní výsledkov. Následné opatrenia po skončení financovania sa zabezpečia systematickým hodnotením vplyvu ukončených projektov po uplynutí primeraného času.

ZÁVERY A ODPORÚČANIA (body 87 – 99)

Odpovede Komisie:

87. Prostredníctvom politiky v oblasti výskumu a inovácie sa môže vyvíjať úsilie o väčšiu excelentnosť len vtedy, ak pokrok dosiahne každý. Systém výskumu a inovácie EÚ musí podporovať inkluzívnejší prístup, na ktorom sa všetci môžu zúčastniť a z ktorého môžu mať všetci prospech. Existujúce rozdiely medzi vedúcimi a zaostávajúcimi krajinami v oblasti výskumu a inovácie možno riešiť investíciami do výskumu a inovácie a zavedením štrukturálnych reforiem politiky.

Pre prekonanie týchto rozdielov má zásadný význam aj užšie prepojenie medzi výskumom a inováciou a inštitucionálnou spoluprácou s cieľom získať vysokokvalitné poznatky.

Krajiny, ktoré sú v oblasti výskumu a inovácie menej vyspelé, budú mať navyše možnosť modernizovať svoje systémy výskumu a inovácie, posilniť ich a umožniť EÚ ako celku spoločne napredovať tým, že budú vychádzať z existujúcej excelentnosti a prepoja sa so širšími sieťami. Na tento účel je potrebné mobilizovať a koordinovať všetky možné prostriedky.

88. Úspech opatrení prijatých Komisiou si vyžaduje zapojenie vnútroštátnych a regionálnych systémov prostredníctvom pokroku v inštitucionálnych reformách a transformačných procesoch systému výskumu a inovácie, a to aj pomocou mobilizácie vnútroštátnych investícií do kapacít v oblasti výskumu a inovácie a pomocou zvýšenia úrovne excelentnosti aktérov v oblasti výskumu a inovácie v krajinách, ktorých sa týka rozširovanie účasti, v rámci partnerstva s vynikajúcimi európskymi a medzinárodnými inštitúciami.

Odporúčanie 1 – Posilniť využívanie nástroja PSF

1A) Komisia prijíma odporúčanie.

1B) Komisia prijíma navrhované odporúčanie zaviesť mechanizmy (ako napríklad otvorený PSF) na zabezpečenie vykonávania odporúčaní vypracovaných v súvislosti s predchádzajúcim uplatňovaním PSF krajinami a v súlade s reformami súvisiacimi so semestrom a s plánmi obnovy a odolnosti.

91. Cieľom programu Horizont Európa, ktorý nadväzuje na program Horizont 2020, je zvýšenie účasti prijímateľov, ktorí využívajú rozširujúce opatrenia, na rámcovom programe.

Komisia si je vedomá pripomienok predložených EDA a bude náležite konať.

Odporúčanie 2 – Usilovať sa o vyváženejšiu účasť krajín, ktorých sa týka rozširovanie účasti, na rozširujúcich opatreniach

Komisia prijíma odporúčanie a preskúma možné opatrenia vzhľadom na vývoj účasti krajín, ktorých sa týka rozširovanie účasti.

94. Hoci Komisia neustále venuje pozornosť doplnkovému financovaniu projektov na rozšírenie účasti (t. j. *ex ante* kontroly), rozsah monitorovania Komisie sa teraz počas trvania projektu rozširuje. V tejto súvislosti Komisia začala požadovať vypracovanie správy o využívaní doplnkového financovania vo fáze preskúmania projektu, čím sa kladie väčší dôraz na potrebu podávať o ňom správy a dodržiavať pri jeho využívaní transparentnosť.

Odporúčanie 3 – Uľahčiť včasnú dostupnosť doplnkového financovania

Komisia prijíma odporúčanie.

V článku 73 nariadenia o spoločných ustanoveniach pre fondy Únie implementované v rámci zdieľaného riadenia v programovom období 2021 – 2027 sa stanovujú pravidlá, ktoré sa vzťahujú na výber operácií riadiacimi orgánmi. Odsek 4 tohto článku obsahuje osobitné ustanovenia pre operácie spolufinancované z programu Horizont Európa alebo operácie, ktoré získali známku excelentnosti. Tieto ustanovenia môžu uľahčiť a urýchliť výber takýchto operácií riadiacimi orgánmi. Komisia v súčasnosti pripravuje usmernenia o synergiách medzi programom Horizont Európa a EFRR (vrátane využívania známky excelentnosti a vytvárania tímov).

95. Opatrenia prijaté počas bývalého programu Horizont 2020 sa väčšinou ešte stále vykonávajú.

Nový rámcový program Komisie Horizont Európa nadväzuje na toto úsilie a využívajú sa v ňom poznatky získané z predchádzajúceho programu a zo správ a z monitorovania v súvislosti s prebiehajúcimi projektmi.

96. Pozri odpoveď Komisie na bod 72.

Odporúčanie 4 – Posilniť schopnosť prijímateľov projektov využívať výsledky svojho výskumu

4A) Komisia prijíma odporúčanie.

4B) Komisia prijíma odporúčanie.

4C) Komisia prijíma odporúčanie.

98. Pozri odpoveď Komisie na bod 59.

99. Komisia vypracuje ucelený rámec kľúčových ukazovateľov výkonnosti pre celé portfólio rozširujúcich opatrení, pričom zohľadní osobitné požiadavky v rámci jednotlivých opatrení. To bude zahŕňať usmerňovací dokument o povinnom vykonávaní určený prijímateľom.

Odporúčanie 5 – Zlepšiť monitorovanie rozširujúcich opatrení

5A) Komisia prijíma odporúčanie.

5B) Komisia prijíma odporúčanie.